

BESEDNIK.

Kratkočasen in podučen list za slovensko ljudstvo.

Izhaja 20. vsakega mesca.

Velja celoletno 2 gld. — polletno 1 gld.

List 11.

V Celovcu 20. novembra 1878.

Leto X.

Blagorodnemu gospodu
dr. Janezu Bleiweisu
za velečastiti 70. rojstni dan 1. 1878.

„Dem Verdienste seine Krone!“
Schiller.

erčno raduj se, ród,
Rojstva častiti god
Sedemdesetič vžé
Danes praznuje sin,
Ki mu slavi spomín
Zvéstih rojakov sercé.

Slovenski dušni velikán,
Naš venec prejmi v slavni dan,
Ker dômu vsegdar bramba, čast,
Krepko si stal, kot v šumi hrašt.

V temíni rod slovenski žil,
In malo znan je svetu bil;
Rodiš se Ti in duh se Tvoj
Razvnel za dragi dom je svoj.

In k delu Ti podžigal nas,
S tešilom Ti si dvígal nas:
Pogubil se je dušni mrák,
Prosvete, glej, vihrá barják!

Kar storil očini si do zdaj,
Hvaležna Ti pómni vekomaj,
Slavil še Tebe pozni bode svét;
A danes iz srca globočin
Želi domovine veak Ti sín:
Bog živi Te še mnogo, mnogo let!

Jos. Cimperman.

Nema deklica.

(Povest za mladino. Iz spisov Krištofa Schmid-a.)

I.

Gospa Dolinska živela je na svojej prelepej pristavi samotno in žalostno. Nesreča za nesrečo jo je zadela in z britkostjo napolnila njeno serce. Pred dvema letoma izgubila je svojega moža, s katerim je vedno srečno in v najlepšem miru živela, in z nepopisljivo žalostnim srcem spremila je do groba s tremi otročiči ljubljenega moža in očeta. Pretečeno leto ugrabile so jej osepnice (koze) dvoje otrok, dva vesela upapolna dečka; z vročimi solzami škropila je cvetice, s katerimi jima je mala groba ovenčala. V začetku tega leta bilo jej je sporočeno, da je njen edini brat, hraber častnik, na bojnem polju umerl za domovino; in ta nova bolečina ponovila je in povišala njeno globoko žalost. Njen edini še ostali otrok, Milica, zala deklica, stara kacih osem ali devet let, bila je edino veselje, ki ga je imela še na zemlji.

Neko jutro sedela je dobra mati pri mizici zraven okna, Milica pa je stala zraven nje in med tem ko je mati šivala, brala je mala hčerka, katero je mati sama učila, iz neke knjige na glas. Kar stopi v izbo neki tujec. Imel je v roci pisanje, priklone se malo ter reče, da mu je ranjki gospod Dolinski nekaj denarjev dolžan ostal, kar ne znaša več ko 2000 tolarjev. Gospoj Dolinskej zdel se je ta dolg zelo neverjeten, posebno ko ni bil tujec nič kaj dobro oblečen in bolj potepuhu podoben ko možaku, ki bi mogel toliko denarjev razposojevati. Pa vendar se je nekoliko prestrašila, kajti njenih poslov ni v tem hipu nikogar bilo doma. Hišna je šla v mesto, da zadnjikrat vidi svojo na smert bolno mater, kočijaž pa jo je odpeljal tje; drugi posli imeli so zunaj na polji s senom opraviti. Gospa Dolinska veli Milici, naj pokliče oskerbnika. Resnoben priletan mož pride in koj razsodi, da je dolžno pismo krivo, kajti podpis se mu je zdel ponarejen. Tujec se raztogoti, jame grozovito preklinjati in ranjcega strašno opravljati. Mati neče, da bi hčerka slišala take bezbožne besede, in pošlje jo na vert. Tujec začne sedaj na dolgo ali vse zmedeno pripovedovati, kako si je ranjki gospod, ko je bil še na visocih šolah, one denarje od njega izposodil. Nazadnje pa popusti oskerbnika poterpežljivost in serdito reče: „Idite, idite, vi ste mi slepar! Ko bi vam bil ranjki gospod le deset tolarjev dolžan, terjali bi bili že davno denar, ktereга, tako videm, jako potrebuje, ne pa še le sedaj, več ko dve leti po njegovej smerti!“ Ali tujec obstane terdovratno pri svojej terjatvi in nikakor se ne da odgnati. Vnelo se je med njim in oskerbnikom sitno pričkanje in hud prepir, ki je dolgo trajal. Gospa Dolinska obžaluje skrivej, da ni njenih ljudi doma; velela bi bila tega potepuha in goljufa odpoditi ali zapreti. Zadnjič se tujec vendar nevoljen odpravi žugaje jej, da jo bode pri sodnji zatožil. —

Gospa Dolinska, ktorej je ta prigodba bila jako neušečna, poda se na vert poiskat Milice. Ali otroka ne zagleda nikjer. Tik verta šumljal je potok,

ki je bil jako dereč. Na bregu, ki je bil nekoliko sterm, ležala je Milična mala škropilnica. Mati je strahu skorej omedlela. Neki pastir priteče in prinese Miličin slamniki.

„Slamniki,“ — tako pripoveduje pastir — „plaval je po vodi in obvisel na veji verbe. Spoznal sem ga po lepem modrem traku!“ —

„Moj Bog“ — zavpije mati, blede ko smert in z v nebo prostertima rokama — „milo dete ni vendar padlo v potok.“ —

„Oh“ — ihti se pastirček — „uboga gospica je menda utonila! Saj vidite, od tu, kjer leži škropilnica, do vode, je trava pohojena. Oh blaga, blaga Milica! Še le včeraj večer dala mi je košček kruha in sirovega masla!“

Prestrašena mati zavpije: „O teči, teči, pokličí ljudi, morebiti še rešimo dobro dete!“ — Sama pa leti k oskerbniku z žalostnim krikom: „Milice ni več — padla je v vodo!“ — Vsa vas se je zbrala, da bi poiskali ubogo dete. Ali vse iskanje je bilo zastoj.

Obupna mati živela je odslej prežalostne dni in mnoge noči prečula. „Ah“ — rekla je mnogokrat — „moj ljubi mož in trojica mojih otrok šli so pred menoj in so sedaj pri tebi, o Bog nebeški — tudi moj blagi brat je v tujej deželi iz te doline solz preselil se v našo pravo domovino; sama in zapuščena ostala sem še jaz; premoženje moje me ne more več veseliti, — svet mi je le praznota in žalostna puščava. Iz vsega serca hrepenim zediniti se zopet s preljubimi zamerlimi. Edina moja tolažba cvete mi le unstran tega sveta. Nebesa so bila vedno moja najslajša nada, in sedaj veselim se še bolj priti kmalo tje gori. Daj mi o Bog, da skorej pridem tje!“ —

II.

Brat blage gospe, gospod Gorski, o katerem so menili, da je mertev, živel je še. Bil je nadkonjik pri huzarjih in v nekej vročej bitki padel je pod sovražnikovimi sabljami raz konja na tla. Njegovi vojaki so ga videli pasti. Obležal je ko mertev na bojnem polji. Ali bil je le hudo ranjen in odpeljali so ga ko jetnika v oddaljeno terdnjavo sovražnikovo. Tukaj ni imel priložnosti, da bi bil svojim sorodnikom sporočil od sebe, tudi on ni dobil od njih nijednega sporočila.

Na zadnje je bil sklenjen mir. Gospod Gorski je bil za družega zamenjen in vernil se je ko četnik s svojim polkom v preljubo domovino. — Na dolgej poti proti domu imel je njegov polk počinek v malem mesticu. Nekoliko milj od tu bival je na nekem zakotnem gradiču globoko v gozdnatem kraji dragi prijatelj. Četnik ga obišče. Tukaj je z žalostnim srcem zvedel smert ljubega svaka; kako se pa vdovi godi in trojim otrokom, ni mu vedel prijatelj nič povedati. —

Ko gospod Gorski s svojim slugo zvečer skoz divje zaraščeno goščavo jezdi nazaj proti mesticu, zaide s prave poti. Bilo je že pozno v jeseni. Okolica polna temnega jelovja, bila je vedno bolj neugodna in divja. Dosedaj je še luna v prvem kraju stoječa, skoz jelkine veje svetila in s svojo milo svitlobo razsvetljevala še nekoliko grozno temoto. Ali sedaj pa je zašla. Težki

oblaki zakrijejo nebo. Vihar zabuči po gozdu in strašna ploha s snegom brije jima v obličje. Temota bila je tako gosta, da se je ponočno obnebje komaj razločevalo med drevesnimi vejami. — Četnik reče tovaršu: „Najina konja sta popolnoma utrujena; morala bova vendar-le počivati v divjem gozdu, dasitudi tako mrazi in zebe.“ —

„Če tudi“ — odgovori sluga — „to bi ne bilo pervikrat. Tukaj zakuriva radosten ogenj; ko nemava ne jedi ne pijače — hočeva se vsaj greti!“ — Stopi raz konja, priveže konja ob drevo, poišče pod drevjem mirnega prostora, kjer bi se obranila dežji in mrazu. Ali zastonj se trudi, da bi zanetil ogenj. Odpadle veje in suhlad bila je premokra. Vihar je med tem vendar nekoliko prenehal. — Kar začujeta v daljavi lajati pesá. —

„No — hvala Bogu“ — reče sluga, „ne moreva biti daleč od kake vasi ali pojedine hiše!“ — „Tako se tudi meni dozdeva“ — reče četnik. — „Zajahajva zopet konja in jezdiva v kraj, kjer pes laja.“ —

Ko sta nekaj časa jezдила naprej, zagledata, da jima daljna luč skoz drevje nasproti berli, ki jima pogostem izginja izpred oči, pa se vedno zopet prikaže. —

Zadnjič dospeta do samotne hiše v gozdu, katero s hlevom, vertom in dvoriščem in drugim pohišjem vred obdaja precej visoko zidovje. Velik ogenj, ki na ognjišči gori, rudi z rudečkastim svitom bližno drevje in razsvetljuje nočno temoto. Hiša je bila, tako je bilo videti, jako terdno zidana in okna so bila z železom omrežena. Na zidu je mavta večidel odpadla in semtertje ga je pokrival zelen ali rumen mah. Oba konjika razjahata konja, vodita ju za vajeti in prideta do dvorišnih vrat. Sluga poterka večkrat na vrata in poslednjič nabija ob nje kolikor more. —

Na zadnje se odpahne mali zapah na enej vratnici, luč se zasveti, in nek glas zakliče: „Kdo ste?“ — „Popotniki“ — odgovori Haska — „ki so v gozdu zgrešili pot.“ — „Hem, hem“ — mermra glas — „prišli ste v pravem času. — Koliko pa vas je?“ „Samo dva sva“ — odgovori Haska — „vsak s svojim konjem.“ — „Tako tedaj“ — reče glas — „vsem skup štirje.“ — Staro nagerbančeno gubasto obličje pogleda sedaj skoz majhno oknice, da se ozre po tujcih.

„Sto medvedov“ — misli si četnik — „ko ne bi videl ženske čepe, prisegel bi, da je glava starega huzarja!“ — Stopi bliže in reče: „No tedaj bodite tako dobri, pustite naju noter!“ —

„Naj bo,“ — odgovori starka — „ker ste tako čeden mlad gospod — potrudite se semkaj v našo priljudno gostoljubno hišo!“ —

Odpri vrata; četnik stopi noter in sluga gre za njim s konjama.

„Tamkej je konjski hlev — pri durih visi svetilnica. Prinesite jo sem, da jo prižgem. Prostora in kerme najdete dovolj, z ovsom pa nismo sedaj nič kaj dobro prevideni.“ —

Haska odpelje konja v hlev. Četnik je hotel tudi pogledati, kako bota preskerbljena konja — in bil je precej zadovoljen. Haska pa zapre duri prav skerbnno in vzame ključee zopet k sebi. —

„No dragi priljudni gospod, idite sedaj v izbo z menoj!“ — reče stara kerčmarica, gospodinja. — „Jako rad“ — reče četnik. „Skerbite le, draga mati, da dobiva skorej gorke juhe. Zebe me ko mokrega psička in gladen sem ko volk. „Lepo“ — odgovori kerčmarica, „zeló pa mi je žal, da vam ne morem po vašej želji postreči. Mojega sina — kerčmarja — ni doma, podvizati pa se hočem kolikor morem. Tu glejte, da malo krevljam. Ob enem mizo pogerniti, kuhati in jedi prinašati — to mi je preveč. Pokličem pa vnukinjo, Uršiko, da vam streže pri mizi. — Ubogo dete je sicer nemo in ne more besede pregovoriti, ali sliši jako dobro in je za tako malo detešče dosti pripravno. Preden pa preteče pol ure, poverne se že moj sin in potem bosta že boljše postrežena.“ —

III.

Četnik sede k velikej perstenej peči, da se malo pogreje. Kar stopi Uršika, prav majhna deklica, s pomizjem v sobo. Oblečena je bila v černo suknjico s rudečim telovnikom (perslikom), peča, rokavci in predpert bili so beli ko sneg. Bila je bleda in žalostna. Otožnost na njenem milem obrazčku gane četnika. „Zdrava mi bodi, ljuba deklica“ nagovori jo, „žal mi je, da si nema in mi ne moreš odgovoriti, jaz bi sicer jako rad govoril s teboj.“ — Otrok pogleda ga z otožnim prijaznim pogledom, priklone se mu malo, položi perst na usta, pripravi in odide. —

Za nekaj časa prinese Uršika juho. Četnik vstane in sede za mizo. Mizni pert bil je, česar ni pričakoval, jako ličen in bel ko sneg, isto tako pertič. — Žlica, nož, vilice in solnica bila je sreberna. Tudi juha mu je dobro dišala. Pohvali dobro postrežbo rekoč: „No — hvala Bogu — prišel sem v prav dobro stanišče, hočem se tedaj po trudu na poti jako dobro imeti!“ Deklica ga pogleduje s solznimi očmi nepopisljivo bolestno in zopet odide.

„Čudno“ — misli sam pri sebi četnik — „zakaj je vendar otroče tako žalostno. Ali zares, slišati, pa ne moči govoriti mora biti, posebno ženski, naj je še tako mlada, zeló težko. Vendar pa mora biti njenej žalosti drug vzrok. Jako milujem otroka in zeló mi je žal, da mi ne more povedati, kaj mu je!“ —

Za nekaj časa prinese Uršika sernje pečenke s salato in pomoli mu skrivaj listeč popirja. Pomigne mu z očesom, pogleda na listek, potem v stran na kuhinsko okno in hitro izide. Zapazila je, da gospodinja skoz oknice iz kuhinje posluša, kaj se v sobi godi. — Četnik je razumel deklčin miglejš; naj listek skrivej prebere; primakne ga k sebi, ali ne vzdigne ga znad mize in bere s svinčnikom in tresočo roko zapisane besede.

„Padli ste med razbojnike. Nocoj po noči hočejo vas umoriti. Varujte se. Bog naj reši vas in mene!“

Četnik se jako prestraši. Premišlja, ali bi pobegnil ali branil se. Vendar pa je še dvomil, je li res tako ali ne. —

Kmaló potem pride Haska s torbo v sobo, v kateri je bilo marsikaj, kar je njegov gospod po noči potreboval. Četnik razgovarja se z njim

madžarsko, da ga ni umela gospodinja. Pové mu, kaj obsega pismice, posvetuje se ž njim, kaj bi storila, da se rešita. Zvesti sluga se prestraši. — „Če je taka,“ — reče četnik, „nikar ne izgubiva serca. Govori veselega serca o tem, naj je tudi resno. Ako kaževa prestrašeno lice, utegnila bi gospodinja sumiti!“ —

Haska se začne koj smejati, kakor bi bil njegov gospod kaj jako smešnega povedal. „No“, pravi četnik — „res bi ne bilo potreba, tako na glas zakrohutati. Prinesi mi pa moja samokresa noter. S tem se hočem braniti pri prvem napadu. Moja sablja tamkej v kotu mi bode tudi dobro služila. Ozri pa se koj sedaj po tej hiši pazuo, če zares kaj sumnega — orožje ali ukradeno blago — najdeš, če ni kje v kacem kotu kaj potepuhov skritih in ako ne bi mogla hitro pobegniti in se tako oteti. Jaz pa bom med tem pazil na gospodinjo, da ne pojde skrivej za teboj in prežila na te. Hitro ko zapusti kuhinjo, pozovem jo v sobo, da se nenehoma razgovarjam ž njo.“ Haska odide, pride za malo časa s samokresoma in postavi ju na mizo. Bil je bled in prestrašen in reče: „Videl sem dovolj! — Tik hleva je mala slaba izba za hlapce. Natanko sem jo preiskal. Pod postelnjakom zapazil sem zatvornico, premaknem postelnjak, ki je le slaba omara, odprem duri in stopim doli. — In kaj sem videl? — Raznoverstno obleko iz najdražega suknja, žameta in svile, vso okervavljeno. Ulasasti telovnik, ki je moral biti jako imetnega gospoda, bil je ravno na mestu, kjer mu je pokrival serce, z nožem predert in videlo se je, da je potok kervi privrel iz rane. Beli atlas bil je od nje rudeče barvan. — Groza me je bilo. — Gotovo sva prišla v razbojniški berlog. Pobegniti ne moreva. Dvorišna vrata imajo terdne ključavnice in gospodinja, tako se mi zdi, je ključe dobro spravila. Dvorišni zid je previsok, da bi brez lestve ne mogla čez-nj, zraven ne bi pa tudi konj rad tukaj pustil. Razbojnikov pa, tako mislim, ni menda sedaj nijednega v hiši skritega.“ —

„In ko bi jih bilo tudi dvanajst“ — reče četnik — „ne bojim se jih. Vendar pa se mi zdi boljše, da zahtevava od gospodinje, ki je sama doma, naj nama da ključe. Potem pa odjezdiva skoz odperta vrata polagoma iz hiše. Kajti nikakor ne bi rad prelival kervi!“ —

IV.

„Čujte gospodinja“ — pokliče četnik — „pridite noter!“ — Ona pride v sobo rekoč: „kaj zahtevate tako naglo?“ — Ali v tem istem hipu začuje se trikratno terkanje na dvorišna vrata. „Glejte“ — reče starka — „sedaj je prišel gospodar. Berzo mu grem odpret, predno zaslišim od vas, s čem vam morem postreči!“ — Četnik stopi z lučjo v roci pod hišne duri, kakor da bi poterpežljivo svetil gospodinji. Hotel je pa le videti, ali pride gospodar sam, ali ima seboj družih roparjev. Bil je sam. — Četnik gre ž njim v sobo in sede zopet za mizo, na ktorej sta bila samokresa. Prične živ pogovor z gospodarjem o vojski, in bil je tako vesel in dobre volje, kakor ne bi imel nobene skerbi. —

Haska je med tem konja nakermil; stopi noter in sede za drugo mizo.

Četnik mu reče madžarsko: „Hitro povečerjaj, potem naj ti pokažejo mojo spalnico in zanesi tje mojo torbo. Potem zahtevaj, da greš spat in podaj se v svojo izbo. Ali pazi dobro! — Ko zapaziš, da me ni več tukaj v sobi, pridi skrivej k meni v mojo spalnico, vzemi pa samokresa in sabljo seboj.“ —

Haska nese torbo v gornjo izbo, pride potem zopet doli, dela se jako zaspanega in zdeha strašno. — „Vi pa odperate goltanec“, — reče gospodinja, „ko da bi me hteli požreti s kožo in dlako.“ — Haska se pa smeja rekoč: „Res mika me po tem; ali le spat bi šel rad. Vstal sem danes za dne in jezdaril ves dan. Vso noč bom spal. Da ne zamudim konja nakermi, morate me poklicati, pa močno ropotati, drugače vas ne slišim!“ — Gospodar je bil zelo vesel, da je najprej hlapca spravil spat in posveti mu čez dvorišče v izbo zraven konjskega hleva.

Ko pride nazaj, nadaljuje četnik pogovor.

Gospodar pogleda kdaj pa kdaj skerbno samokresa na mizi. „Ali vam dopadeta, gospodar?“ — praša četnik. „O da, neizrečeno“, — odgovori oni, „samo pustili bi ju bili v lokih za samokrese. Tukaj ju ne potrebujete. Prišli ste semkaj v najvarnejšo hišo na svetu, zagotavljam vam pri svojej poštenosti!“ —

„Rad verjamem, da je vaše zagotavljanje resnično,“ — pravi četnik. „Ali moja navada je taka, da na samokrese dobro pazim. Nabasana sta ostro; lahko bi se po njih prigodila kakošna nesreča!“ —

„Naj tedaj položim samokresa tjekaj v omaro in omaro zaklenem“ — reče gospodar. „Ključ vzemite med tem v svoje varstvo.“ —

„O nikar ne tega, gospodar“ — odgovori četnik — „nikar se ne trudite zarad mene. Vzel bom samokresa seboj v spalnico. Imam tako navado, da nabasani samokresi zmerom zraven moje postelje na mizi leže.“ —

Gospodar se zamisli in gre nektrekrati po sobi gor in dol. — „Ali kako“ — zavpije naenkrat — „kaj je pa to? To vidim še le sedaj. Vi pijete le vodo. — Mati moja je tako pozabljiva! — Gotovo vam ni ponudila vina. Donesem vam najboljšega, ki ga imam v kleti, popiva ga še kozarec skupaj!“ —

Šel je ven in prav glasno v kuhinjo zakričal: „Mati, — pozabili ste našemu častitemu gostu z vinom postreči. Berzo idite z menoj in vzemite seboj svetilnico. Nastavil bom mali sodček, kterega sem hranil, da pride ljub in drag gost!“ —

„Kaj pa namerja ta človek?“ misli si četnik. „Hoče me mar vpijaniti ali mi celó zavdati s strupom?“

Naenkrat pa razpahne gospodar vrata v sobo ter zavpije: „O ljubi moj gospod — pomagajte mi za Božjo voljo! Revna moja mati, ki mi je htela posvetiti, padla je z lučjo vred dol po stopnicah v klet. Ne vem, ali je mertva! O, pomagajte mi vendar, da ubogo ženo gor prineseva!“ —

„Prav rad“, — odgovori četnik. „Vzemite luč tukaj-le z mize in svetite mi!“ —

Prideta do kletinih vrat, ki so bila zatvornica. „Oh tu vidite“, — javka in tarnja gospodar — tu doli leži reva in ne da znamenja, da živi!“ —

Četnik ne vé, je li res dol padla ali se le tako dela, da ga v klet zvabi? —

Obstane na stopnicah kletinih in reče: „Idite z lučjo naprej, gospodar, in svetite mi, da si po slabih stopnicah tudi jaz ne zlomim vratu!“

Gospodar gre naprej. Četnik zapazi, da mu roč ostrega noža gleda iz žepa pri suknji, kterega ni poprej videl. — „Sedaj mi je jasno“ — misli četnik, „hudobnež me hoče med tem, ko bi pomagal zlobnej staruhi, neprevidoma prebosti in umoriti.“ —

Četnik zavpije: „Kdor družemu jamo koplje, sam vanjo pade!“ in pahne na moč zlobneža, da se po stopnicah preverže in v klet teledi. Gospodar pade na gospodinjo. Stara žena vzdigne se naglo, zgrabi gospodarja za lasé ter vpije: Ti tepec ti, mislim, da si mi par reber polomastil. — Četnik pa zapré zatvornico in jo zapahne s terdnimi železnimi zapahi.

(Konec prihodnjič.)

Jutranja pesen jezdeca.

(Po W. Hauffu, prevel V. Eržen.)

Jutrov žar,
V rano smert mi svetiš mar?
Skoro trombe glaz zapoje,
Izgubim živenje svoje
Jaz in mnogi drug z menó!

Vsaka slast,
V sebi nosi vže propast.
Včera j konja jezdec jahal,
V boju dnes život izdahal,
Jutri v grob ga ponesó!

V jeden čas
Gine nam lepote kras!
Lice, ves ponos človeka,
Zlito od kervi in mleka,
Vene, oh kot rožni cvet!

Hoče Bog —
Rad njega veršim nalog.
Hrabro se želim boriti,
A če smert mi je prebiti,
Jezdec verl ostavim svet!

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

(Nabral Fr. Jaroslav.)

I.

Damask.

Potniki soglasno terdijo, da ni kmalo tako dražestnega mesta, kakor je Damask. Premnogo pesnikov so ga že opevali, in premnogi potopisci so ga že opisovali. Leži pa to mesto na izhodnem podolju antilibanovem. Bližaj se Damasku od katerekoli strani hočeš, ne moreš se mu načuditi, sama lepota ga je. Opasan je z najdražestnišimi vertovi, da bi jih človek le gledal. Ko ga je Muhamed s svojimi priverženci od daleč ugledal, je kar ostermel nad njegovo krasoto, in uskliknil: „Ne, dveh rajev pa nočem, dovolj mi je eden, in sicer nebeški!“ Na to se je obernil in pustil mesto na miru.

No mi pa se le spustimo vanj in si ga ogledimo, stopajmo pa po onej karavanskej cesti, ki derži iz Meke, in je ena največih na jutrovem, skoraj 150 korakov široka. Kedar dospemo na zadnje berdo, ki nam Damask zakriva, odpre se čudokrasen razgled, kakoršnih je malo po svetu. Pred nami se razgrinja široka, zelena ravan, ki je opasana z veličastnim pasom antilibanovim, čegar verhovi se kadé in žaré v snegu, in nad vse kipi orjaški Hermon. Prečudno so razsedlani ti gorski velikani, in smelo terdimo, da je malo ravnin po svetu, ki bi bile s tako lepim in tako prečudno razsedlanim pasom opasane. Ozrmo se tudi na jutranjo stran, in tu gleda naše oko malo znano, na videz brezkončno pustinja sirsko. Polovica ravani, po kateri smo šli proti mestu, bila je živo zelena, polovico pa so pokrivali nepregledni sadunosniki in olivine šume. In iz tega prekrasnega perivoja je gledal razkošni Damask, krog in krog opasan z vonjavnimi vertovi. Po višinah v okolici mestnej stojé brezštevilni letni dvori, kamor se umikajo bogataši pred žgočim solncem, da tam uživajo krasen razgled, in čuvajo svojega zdravja.

Celih deset dni smo se že péhali po slabih kamenitih stezah, in smo zato kar sapo k sebi vlekli, ko smo ugledali čarobno mesto, cilj našega potovanja. Pot nas je peljala skozi malo vas v olivinej šumi, potem memo pokopališča, in koj na to smo skozi neznatna vrata prišli na jako široko, tri četertinke ure dolgo cesto, ki se vije skozi mesto.

Damask je obzidan z visokim debelim obzidjem, na katerem mnogo stolpov čepi; ulice ima sploh ozke, in da-si je ob obeh straneh trotoar za pešce, vendar se več potov primeri, da se človek komaj ogne obloženim velblodom. Hiše so ali na polu lesene, pa na zidano podlago postavljene, ali pa z opeke zidane, ki je navadno na zunanje lice obrušena. Kakor je na jutrovem že navada, je ena hiša nizka, druga poleg nje visoka; ta takega, una drugačnega lica; tu naletí človek na pridvore, tam na pomolja; ta hiša ima okna, una jih nima; vmes zagledaš mošejo, a koj potem stare razvaline in nekoliko cipres, potem zopet hišo s pisanega kamenja i. t. d. Studencev in vodnjakov je skoro več kot za potrebo. V celih tropah se preletavajo gerlice, ali se vozijo ropne tice, tako da potnika vedno kaj moti. Z ulic se navadno ne vidi družega razen golih sten zunanjih, ali če stopiš v kako boljše hišo, velikaševo ali bogataševo, ne moreš se načuditi, kako ti je v obče vse prijetno, prijazno in zložno vravnano. Stanovanja in batrice deržé zvečine na lep zapert dvor, kamor se pride po ozkem hodniku in skozi nizka vrata. Vsaka hiša je tako rekoč sama zasé, ločena in zaperta od zunanjega sveta.

Dan danes ima Damask do 150.000 stanovnikov, 144 mošej, 3 sinagog, pa 5 kristijanskih cerkva in 3 samostane. Tu je tudi sedež enega paše, in enega molla t. j. nadsodnika, pa tudi stolica patrijarha antijohijskega, pod čegar oblast spada 42 pravoslavnih nadškofov in škofov.

Mi smo šli in počestili vplivnega angleškega konzula, ter ogledali tudi njegovo hišo. Dvor je vložén z rujavim in belim marmorjem, na vsakem koncu je po eden vodnjak, in na sredi velik marmornat „bassin“ ali jerin, ki je bil obstavljen z različnimi prekrasnimi cveticami. Orjaške košate terte se pre-

vijajo sem in tje, in na primernih mestih v dobrodejnej senci so stale mize in klopi. Posebno lepo pa so se podale v čveteroogelnikih nastavljanje citrone, pomaranče, granatovci, smokve in druga taka drevesca, in vmes vse polno prekrasnih, večih in manjih cvetic, kakoršne se na jutrovem nahajajo. Krog in krog dvora v dveh nadstropjih se versté stanovanja, kamor derže široke stopnice, ob katerih pleza dišeči čemin in druge ovijalke. Zgoraj v sredi, nasproti stopnicam, je visoka preddvorana, in skozi njo se pride v veliko glavno dvorano, ki je okusno zmalana, z najkrasnejim mozaikom vložena, prostorna in visoka, kakor srednja vaška cerkev pri nas.

Ko smo mi vstopili, bile so neke premožne, jako čudno opravljene židovke na obisku. Glavo jim je kril turban, posejan z zlatom, biseri in dragim kamenjem, za pestmi so se svetile zlate zapestnice, in okrog vratu so bile ovite zlate in biserne verižice. Po dolgih trakovih, ki jih nosijo omožene, so se blisketali težki rumeni zlati, obleka je bila bela in pisana, črevlji rumeni, nohtovi pa pobarvani, in sicer rumeno, obervi pa černo. Poslovivši se, segle so po dolgih in širokih belih plaščih, zavile se, in odšle kot strahovi. Ena je bila gospa milijonarjeva, in smo pozneje šli tudi njeno hišo pogledat. Tudi tam smo vstopili skozi mala vrata, in po ozkem hodniku prišli na dvor, zbog čega krasote smo kar ostermeli. Tu je sedela lepo oblečena domača hči, uljudno nas je pozdravila, in potem peljala v živo zmalano in s krasnimi divani obstavljeno dvorano, v katerej nas je domačica pričakovala. Kmaló so prišli služabniki ponujat kave in čibukov, kakor je na jutrovem navada. Tudi domačica je kadila iz kristalnega „nargilleta“, čegar dolga zvita cev, s svilo, zlatom in srebrom umetno vezena, je bila napeljana skozi polno posodo vode, da se je dim tako malo ohlajal. Kakoršni so domovi judovski in kristijanski, prav taki so tudi muhamedanski, sem ter tje še mnogo sijajniši opravljeni, to pa zagadelj, ker se kristjani in judi bojé kazati svojega bogastva sovražnim Turkom.

Kakor je znamenita oprava hišina, tako znameniti so na jutrovem tudi tako zvani bazari ali tergi. In ker je Damask središče jutrovskega življenja, zato so tudi njegovi tergi jako odlični. Vijejo se v neskončnih razrastih okrog krasne mošeje Omajadove, ki je nekđaj bila kristijanska cerkev sv. Janezu posvečena. Tu se spajata nabožno in tergovinsko življenje, kajti med tem, ko na velikem marmornatem dvoru tempeljnovem verniki klečé molijo, razlega se zunaj pred bronastimi vrati vik in krik prodajalcev in kupovalcev.

Na tergih so izloženi na ogled izdelki rokodelski, umetnijski, in roba tergovinska. Tu vidiš nekđaj tako sloveče in izverstne damaške meče, ki pa niso več tako dobri, od kar je bil Timur prvotne kovače v Buharijo preselil, in jih tudi jeklo evropsko že davno daleč nadkriluje; tam vidiš zlatnino, srebrenino, pa premnogo damasta, ker se s to obertnijo do 40.000 ljudi v mestu peča, in se zagadelj tudi na debelo izvaža, prav za prav iznaša na velblodih. Tudi sedlarstvo je tu tako razvito, da slovi po vsem jutrovem, pa izdelki iz slonovine in lesenine. Na dalje se jako cenijo tu na prodaj prineseni balzami,

olja, dišeča voda in mjilo. Pokusili smo tudi slatno pecivo, ki ga je mnogo na prodaj bilo, pa različne jedi po snažnih, vedno odprtih kuhinjah. Na več krajih smo videli na prodaj tudi sterdino iz sladkega mleka po jako nizkeji ceni, ali pa šerbet, t. j. medico i. t. d. Sploh pa je navada na jutrovem, in tudi v Damasku, da so ene verste rokodelci, trgovci skup v enej versti, in druge verste zopet skup v drugej versti; tako n. p. v enej versti ni videti drugega razen jeklenine in sploh svitlega orožja, v drugej versti pa zgolj pipe in cevi, v tretjej versti vse polno rumenih in rudečih črevljev i. t. d. Pri zlatarjih in srebrarjih dobiš tudi dragotin, starih novcev in drugih redkih starin, pri malih tergoveih pa vsakoverstne jutrovske obleke.

Blizo trgov stoji več obširnih kanov; največi je tako zvani mekin kan, v katerem mekanske karavane ostajajo. To ti je odperto, orjaško, na stebrih sloneče čveterooglje; na sredi stoji velik vodni basin z lepim vodometom. Zadaj v koncu kanovem so hlevi in skladišča za blago, v gorenjih prostorih pa stanovanja za božjepotnike in tergovce. Damask namreč je zbirališče v Meko namenjenih božjepotnikov. Po 30—50.000 ljudi privre z vseh strani Evrope, azijske Turčije, celo iz Perzije in Turkestana. To pa terpi več časa, in ta čas se pridno oberne za tergovanje. Tu se zamenjujejo izdelki arabski, perzijski in izhodno-afrikanski z izdelki evropskimi in zahodno-azijanskimi. Tu moreš videti Kurda in Turkomana, Perzijanca in Turka, Beduinca, arabske in sirske felahe, Egipčana in černea, vse se suče v pisanem kolobaru, da je veselje gledati.

Posebna znamenitost v Damasku je hiša, v katerej je Ananija stanoval, ki je slepemu Pavlu vid povernil. Sedaj je v kapelo predelana, kakor poročča jeruzalemski božjepotnik mnsng. L. Jeran, in je on tudi maševal v njej; potem zazidano okno na mestnem obzidju, kjer so sv. Pavla spustili navzdol, da je tako uskočil svojim nasprotnikom. Blizo kristijanskega pokopališča kažejo mesto, kjer je luč nebeška Pavla obsijala; in na severnej strani mesta stoji jako čudno vpodobljena gora Kasium, o katerej starodavna pravljica terdi, da je tam Kajn svojega brata Abelna ubil.

Nekoliko v stran od Damaska, v pustinji na lepej zelenici, pa se vidijo razvaline Tadmora ali Palmire, zares krasne in velikanske razvaline sive starodavnosti, ki nam še dan danes pričajo, koliko velelepje se je za časa Zenobinoga tu razvijalo. To prekrasno mesto je razsul cesar Avrelijan I. 275. Pozneje je bilo popravljeno, pa so ga z nova razsuli Arabei I. 744. No in ondi, kjer je nekđaj se košatila ta pustinjska kraljica, čepi dan danes v velikanskih marmornatih razvalinah — bedna vas.

Proštnija Tinje na Koroškem.

(Spisal F. Rup.)

Blizo tri ure hoda pod Celovcem, in malo čez uro pota pred Velikovecem, nekaj na južno stran cesarske ceste, stoji na nizkem hribcu veliki Tinjski grad (proštnija) in lepa romarska cerkev Tinjska.

Že od nekdanj so ljudje hiše božje radi postavljali na hribe in verhe, da bi bili tako rekoč bliže nebes in dalje od svojih vsakdanjih skerbi, kedar bodo Boga čestili. Enako je tudi Tinjska cerkev malo na hribcu, in hodi se gori po pokritem mostovžu, ki ima blizo sedemdeset lesenih stopnjic.

Cerkev je prostorna, v lepem slogu sezidana, in zdaj še dosti čedna. Najiminitnejša reč v njej je gotovo veliki oltar, ki je ves iz črnega marmorja izdelan. Ogledovati bi zamogel kdo še nekatere grobne spominke rajnih proštov v cerkvi, ali pa v kapelici na mertvišču; starinar bi našel v žagredu volkuljo, ki doji Romula in Rema; prijatelj lepih cerkvenih oprav najde spodobna mešna oblačila, lepo vsivane mitre, blizo štirinajst liber težko monštranco itd.

Čestito se opravljajo v Tinjah godovi obeh svetih Valentinov, vzlasti pa godovi Device Marije, varhinje cerkve. Na veliko gospojnico (veliki šmaren) se zbira v Tinjah sila veliko ljudstva, opravljat obhod s presvetim Rešnjim telesom; belo oblečene device pa nosijo venčano podobo Matere Božje.

Nek kraj z imenom Tinje se nahaja tudi na Štajerskem in na Kranjskem. Ime Tinje (v Tinjah, in Teinach) je vzeto gotovo od svetih Valentinov, zakaj po zgornjih krajih izgovarja ljudstvo ime Valentin navadno „Tinja“. Ker se pa čestita oba Valentina, zato so rekli, da je tukaj v Tinjah. Prvi Valentin, ki se opravlja 7. januarja, bil je škof v Pasavi, in je umrl l. 470 v mesticu Majs blizo Merana v Tirolah. Drugi Valentin, ki se obhaja 14. februarja, bil je duhovnik v Rimu, in je umrl l. 270 mučeniške smerti. Tinje pa ni izvirno ime tega kraja, imenoval se je ta kraj prej po Devici Mariji pri Dravi. To pa sklepa se iz sledečega.

Leta 927 se je obhajal v Gospi-sveti nek cerkven shod, to je shod duhovnikov ene škofije pred svojim škofom ali njegovim namestnikom. Iz listin tega shoda se vidi, da je slišal ves bližnji kraj na Solnograd. V nekem teh listov daruje solnogradski nadškof Adalbert namestnemu škofu v Gospi-sveti Golobertu tudi cerkev Device Marije pri Dravi. Blizo Drave pa ni tu kje nobene cerkve Device Marije zraven Tinjske; bajé bila je v Tinjah že l. 927 mala cerkvica. Svetega Valentina so začeli še le veliko pozneje imenitno proslavljati, pred 11. stoletjem se malo kdaj imenuje.

Iz začetka cerkev ni bila taka kot zdaj, znabiti še celo na drugem kraju. V starih listinah je zapisano, da je stal Tinjski grad nekdanj tam zunaj v gori, na onem kraju, ki se imenuje še zdaj „hradiše“, „gradišče“, pa za gotovo se to ne more reči. Tinjski grad so imeli prej posvetni vitezi v oblasti. V popisu „Brautfahrt der Frau Venus“ se pripoveduje, da so v Grabštinu bližnji plemiči ž njo viteško se poigrali; med temi se imenuje tudi plemič Tinjski, gospa Venera je pa bil štajerski vitez Ulrich Liechtensteinski. Ko je ta rodovina plemenitih Tinjčanov za l. 1224 izumrla, zapadlo je njih posestvo višemu škofu Solnogradskemu. In ko je nadškof Eberhard II. ustanovil l. 1232 Velikovski kapitelj, tedaj je dal to grajščino in tinjsko cerkev proštiji v Velikoveu, da postane bolj premožna. Od takrat je bil velikovski prošt vselej ob enem tudi župnik ali fajmošter tinjski.

Dolgo so prošti to faro oskerbovali z namestnimi duhovniki, sami so pa v Velikovcu prebivali. Še le Georgius Latomus, ki je l. 1595 umerl, je prebival prvi v Tinjah; on je tudi v tinjski cerkvi pokopan, njegov spominek se vidi tam zraven kerstnega kamna. Pravi se tudi o njem, da je bil pri tridentinskem cerkvenem zboru nazoč. Ker so bili prošti tudi archibresbyteri solnogradski, zato so imeli veliko veljave, kot grajščaki so pa imeli velika posestva in premoženja. F. Dreerjevi nadgrobní napis spričuje, da je ta učeni mož bil „sexies semper felix episcopatum administrator“; to se pravi, šestkrat je srečno oskerboval škofijske sedeže Lavantinske in Kerške. Še predzadnji prošt Lavrent Welwich, ko je na škofijski sedež peljal rajnega našega škofa, je zamogel reči: „Že tretjega škofa pripeljem na stolicu imenitne kerške škofije; pa veselim se, da zamorem jaz, ki sem prišel že večnosti na prag, umestovati mladega škofa, ki bo nekđaj mene pokopal.“ Tako se je zgodilo, naš škof sami sò rajnemu blagoslovlili grob. — Pa menda nikdar ne bojo več mlajši dosegli imenitnosti in česti nekđanjih!

Dosti je prestala tinjska cerkev pozneje v turških napadih. Ti sovražniki keršanske vere so prišli trikrat v ta kraj, zadnjič l. 1480, ko so se podali pri Mohlčah čez Dravo in šli na svoj dom v Turčijo. Da prazni niso odšli, to si lahko mislimo; denar, živino, mladenče, še žene in otroke so dostikrat odgnali seboj.

Da bi premajheno in že postarano cerkev novo pozidal, začel je prošt Franc Dreer l. 1707—1725 zbirati denarjev, njegov naslednik, tudi Franc Dreer, ki je bil prvemu v rodu, je cerkev pozidal, kakoršna je po večemu še zdaj. Tretji prošt Dreer je pa novo dozidal zapadni del proštunije, ter je dolgove cerkvenega stavbanja poravnal. Bili so ti možje plemenitega rodú, veliko učeni, pa tudi zmožni doveršiti, kar so sklenili. Njih dom je bilo Bavarsko. — Ogeljni kamen, ki pa je bil pozneje umestjen, kaže napis: „ab episcopo Lavantae benedictus sum.“ Ako ta kamen kaže na cerkev, tako je bila l. 1767 posvečena od škofa Labudske doline.

Leta 1800 postanejo prošt g. Ravšer, izversten mož, ki so marsikaj preterpeli ob času francoskih vojsk, njih naslednik Lavrent Welwich pa l. 1848. Pa ne bom razgernival spomina, ki bi sramotil še živih ljudi, ki so pozabili dostojnost svojemu duhovskemu grajščaku. Saj je takrat šlo marsikaj navskriž, in marsikteri je takrat se obnašal, da ga je bilo pozneje sram.

Leta 1853, sredi v noči pred sv. Petrom in Pavlom, ko je vse mirno počivalo: tedaj je zlobna roka napravila požar, ki je požerl in poškodoval proštunijo, cerkev, orglje, zvonik in zvonove. Ko so družega dne ljudje prišli do cerkve, našli so prazno pogorišče, kup razvalin. Da so takrat marsikomu se posule solze, to rad verjamem. Kakor nekđaj Jeremija na razvalinah Jeruzalemskega mesta, tako so stali žalostni okolj požgane hiše božje in požganega grada.

S časom se je cerkev spet poravnala in grad pokril. Leta 1859 na veliko saboto je klical spet veliki zvon, ki tehta 36 stotov (centov), z mogočnim glasom ljudi, da naj pridejo praznovat sveto vstajenje Gospodovo, pa tudi k

pogrebu je zapel še v tistem letu rajnemu proštu Welwihu. Cerkev je imela prej od znotraj lepe slikarije, požar je pa cerkev tudi od znotraj vso okadil, zato so dali rajni zadnji prošt Germič cerkev prebeliti. Veliko so sicer storili Germič za lepoto hiše božje, a v tem niso nikakor na pravo zadeli. Zdaj počivajo od dela in truda na pokopališču v Tinjah.

Prav malo listin se je ohranilo v Tinjah iz starih časov, to menda zagotavlja, ker je bil grad večkrat obropan, in vsaj dvakrat požgan; znabiti so pa v tem tudi svetni oskerbniki marsikaj zagrešili. V svojem sestavku sem porabil večidel le zgodovino, kakor jo je spisal rajni prošt Welwich obširno v spominske bukve. Že iz tega se vidi, da so bile Tinje imeniten kraj; krasen je pa tudi raz grada pogled po Junski dolini, na južne gore in proti Celovcu, od kterega se zvoniki blišče.

Jan Žižka, češki vojskovodja.

(Poslovenil A. Fékonja.)

V Evropi živi deset slavjanskih rodov. Med temi je ruski najštevilnejši, a češki najizobraženejši. Čehi so v vsem tako naprej koraknoli, da morejo za vzgled služiti ne samo Avstro-ogerskim, temveč vsem ostalim Slavjanom. Plemstvo, duhovstvo in ljudstvo v največej navdušenosti bori se za svoj obstanek in za napredovanje. Čehi imajo mnogo možev, kateri se v učenosti in rodoljubnosti morejo meriti s prvaki najnaprednejših narodov.

Pa Čehi niso sami v sedanosti vzporedili se z drugimi izobraženimi narodi, nego so tudi v minolosti, že v srednjem veku, pred svojimi 400 leti bili naprednejši od svojih sosedov Nemcev. In kakor sedaj, tako so tudi tedaj imeli junaških, navdušenih boriteljev, kateri so vse svoje življenje posvečevali svojemu narodu.

Med boritelji, kateri so na bojnem polju za češki narod borili se, prvo mesto zavzemlje — Jan Žižka.

Ko se je češki profesor Jan Hus vzdignil proti rimskemu papežu in rimsko-katoliškej cerkvi, našel je v svojem češkem narodu navdušenih priverženikov. Ali rimski papež in nemški cesar nista terpela v ničem odstopanja od katoliške cerkve, in Hus je moral svoj nauk platiti na germadi. Bil je sežgan v Kostnicah, v Nemčiji, l. 1415.

Celi češki narod osvojil je Husove nauke ter se zaprisegel, preje poginuti nego li te nauke opustiti. Taka navdušenost naroda rodila je sad. Češka se proglasi za republiko, slobodno državo, ktera si sama izbira oblastnike.

Izbere si dvadeset „direktorjev“, upravljalcev, da jo vladajo. A v tem večja zasluga pripada najhrabrejemu junaku češkemu — Žižki. Nasilniki svetski in duhovni postavijo stotine tisoč proti Husovcem, ali jim ne morejo škodovati, kajti jih predvodi Žižka, junak nad junaki, vitez nad vitezi.

Da je Žižka bil redek človek in junak, to priznavajo tudi tujei. Tako govori o njem nek nemški pisatelj: „Žižka je imel vse one lastnosti, ktere morejo človeka iz nizkega stanja povzdigniti, a te so: serčnost, zavednost, že-

lezna terdnost, prosto življenje brez sladnosti in sijajnosti, treznost. Najpreje je bil jednook (na jedno oko slep), kakor vojvode starega veka: Filip kralj macedonski, Hanibal vojvoda kartažanski, ali Sertorij Rimljan, in kakor junaki novega veka: Nelson Britanec (Anglež) in Kutusov Rus, a pozneje je celó oslepel kakor češki kralj Ivan Luksemburški. Žižka je jeden prvih vojskovodij vseh časov.“

A kdo so bili Žižkini vojaki? Bili so večidel kmeti, ktere je on od pluga vzel v vojsko ter jih izuril in za nje skrojil posebno poveljstvo.

Bister um Žižkin znal je vsekedar najti način, kako bi zmagal. Jednokrat je bil v boju. Nasprotniki njegovi imeli so mnogo večo vojsko. On je bil na jedne strani Labe, a oni na drugej. Žižka jih pusti, da začno reko pregažati. Kedar polovica sovražne vojske Labo prebreme, udari Žižka s svojimi vitezi na njo ter jo zmečka, a druga polovica je na drugem bregu reke s svojimi očmi gledala, kako jej tovariši padajo, pa jim ni mogla pomoči.

Ime Žižkino postalo je tako strašno, da je zadosta bilo reči: Glej Žižko! in silne vojske razbegnole so na vse strani.

Junaštvo češko je tem večo, ker je sovražnik njihov imel zmirom mnogo več vojske, a oni navadno niso imeli drugega orožja razven kramпов in cepcev. Slava Žižkina je tem večo, ker je najpreje bil na dvoru kraljevskem, ali kedar je narod zgrabil za orožje, potegnil z narodom ter svojim znanjem, svojo vojaško zvedenostjo služil mu do groba. Do svojega 70. leta bil je Žižka na čelu svojim vojakom, kteri so se imenovali „Taborovci“. V 70. letu doletela ga je smert, ktera nikomur ne prizanaša. Ravno je bil otišel v Moravsko, da napade Albrechta, vojvodo avstrijskega. Na potu nameni osvojiti terdnjavo Pribislavo in že jo je obsedel, kar ga popade huda bolezen, pomor. Umerl je sred svojih junaakov 12. oktobra 1424. Umirajoč priporočil je Taborovcem za vodjo velikega Prokopa, kteri je že slovel zarad svojega junaštva. Da bi Taborovci svojemu vojskovodji napravili vreden pogreb, udarijo na Pribislavo, vzmó jo, zapalijo a prebivalce vse pomoré.

Pravijo, da je Žižka Čehom zapustil oporoko, naj od njegove kože napravijo boben ter naj ž njim idejo v boj, in sovražniki bodo njegovega glasa ustrašili se in zbežali.

Čehi so tudi po smerti Žižkinej z isto serčnostjo boj nadaljevali. Napadali so Nemce v njihovih deželah: Saksonskej, Bavarskej, Avstrijskej; prodirali so v Šlezko, Moravsko in Ogersko, tako da je ves katoliški svet strepetal pred „božjimi bojevniki“, pred Husovci; in sovražniki ne bi jih nikedar premagali, ako ne bi med njimi postala stranka, ktera je od prvotnih zahtevanj popustila in zadovoljila se samo s tem, da more pričest, („obhajilo“) sprejemati iz keliha, a inače je bilo vso povernjeno, kakor je bilo preje.

Tako nam Čehi dajejo lepi nauk, da narod, ako tudi ni mnogoštevilen, ostaje nepremagljiv dotle, dokler je zedinjen, složen; a kedar se razdvoji, razpre, tedaj mora pod sovražnikom pasti.

Vert, sredstvo za odgojo.

Nek jako zveden že priletel gospodarsk uradnik je navadno ob dolgih zimskih večerih marsikaj iz svojih otroških let pripovedoval, zlasti pa od onega časa, katerega je kot deček v domači hiši preživel. Posebno rad je govoril o predmetu, ki je bil za njegovo poznejše življenje največe važnosti. Njegovi stariši namreč so imeli lep domač vert. In ko so otroci dorasli, so stariši odkazali vsakemu njegovej starosti primerno eno ali pa tudi več gredic. Izročili so otrokom grede z vsem, kar je bilo na njih, toraj z vsemi cveticami, zelenjavo in drevesci vred. Pri tem so jim ukazali, naj odločene grede sami obdelujejo, se ve da s podučevanjem starišev, osobito očetovem. Otroci so smeli na svojih gredah sejati, saditi in pridelovati, kar so hoteli. Ves pridelek tistih gredic imeli so otroci ter so smeli po svoji volji ga obračati. Ni je bilo za otroka občutljivejše kazni, kakor če se mu je zarad kacega pregreška njegov ljub vertec za manj ali dalj časa, celo ali pa deloma odtegnil. Kesanje otrokovo je bilo potem tim odkritoserčneje in poboljšanje gotovejše. Nasprotno pa ni bilo za otroka večega veselja in prijetnejšega plačila, kakor če se mu je kak vertec odkazal ali pa že obdelovani za kako gredo povečal. Otroci so marljivo obdelovali svoje vertece. Berž ko so iz šole domu prišli, hiteli so takoj na svoj vert gledat, ako se je že katera cvetlica razcvela, če je treba zalivati, ali kaj družega opraviti. Ljubili so tako svoje cvetlice in drevesca, da niso celo nič na igračo mislili. Pa tudi stariši so imeli s tem polajšanje. Otroci jim niso nikake sitnosti prizadevali; nasprotno pa so imeli veliko veselje, ako so pri tem ali unem delu na vertu mogli otrokom z besedo in dejanjem pomagati. Mnogo, česar so otroci v šoli slišali in se učili, našli so na vertu z živimi besedami zapisano. Na ta način se je pod vodstvom starišev ter pomočjo narave pri otrocih čut do redovnosti, snažnosti, doveršenosti in lepote gojil in se ljubezen do starišev, matere narave in njenih rastlin vterjevala. Otroci so brez truda se naučili v enem poletju več nego drugi skoz več let. Je dozorevalo sadje na kakem otroškem drevesu, tedaj se je gotovo najlepše izbralo ter starišem v dar prineslo, ali se je majhna veselica napravila, ali pa so se otroci med seboj obdarili. Na ta način — končal je častitljivi starček — se je že v domači hiši zlasti z omenjenem opravilom na vertu gojila v meni ljubezen do narave in njenih nežnih rastlin, da sem bil tako rekoč siloma gnan do kmetijstva, ki je prav za prav vertnarstvo v večjej meri.

J. K. Mozirski.

Slomšek: ZBRANI SPISI.

I. knjiga: **Pesni.** II. knjiga: **Basni, prilike in povesti.** Lično v platno v eno knjigo vezani, dobijo se v tiskarnici družbe sv. Mohora v Celovcu za 2 gld. 50 kr.